

nechápu, že nemnozí se život malbou a suggestí mdloby, nemoci, rozvratu, chaosu. „Není ohybnější věci než degenerující člověk,“ řekl Nietzsche, a to bude, tuším, hrobní nápis všech „Stojatých vod“.

Umění je a platí svou formovostí, členitostí, organičností. Jí sepjáto je umění příznačně se životem. A tuto formovost hubí s naprostým nepochopením naše dekadence. Formou je právě umění uměním, jím překonává se látka; forma je činný, bojovný princip umělecký. Formou, a to jest organizací navazuje se jen umělecká illuse. A morfnost, beztvorost, v jakou stále hlouběji upadá toto křídlo literární, je právě důsledkem neorganičnosti, netypičnosti a ryzi jen virtuosity jejich. Virtuositu tu je však zase konec konců jen pohodlnost. Pan Karásek řekne mi, že nezavrhuje formu, že hledá jen formu širší. Ale v tom je právě blud: vím, že každá dissonance pozorována s dostatečné výšky, vnímána s dostatečné dálky je na konec harmonii, že i poruchy jsou prvkem širší harmonie. Ano, ale běží tu o člověka vnímajícího, aby ten tuto harmonii, tento typ a tvar našel a postřehl a to ovšem není možno, není-li typ ten a tvar ten dán a vložen do díla. Kde přestává vnímání, kde přestává kontrola, přestává i umění, poněvadž ono je styk poznání a pochopení. Proto tvar musí být pevný, určitý, světelný, tak aby linii a typ odvozoval si čtenář; obrysy, které by vystupovaly ze vzdálenosti desíti mil, nejsou mi nic platny. Neboť v tom smyslu je pak harmonické, rytmické všecko, celé dění, celý život, poněvadž je postupný v čase a tedy vlnovitě typický a pravidelný. V tom smysle je ovšem sebe „volnější“ verš rytmický a harmonický — ale bez vědomí a poznání autora — a o to poznání autorovo (počtové a docela určité a výrazné, tedy úzké, soustředěné) právě běží. Jinak spadá dílo literární v amorfismus, beztvorost, mlhu a chaos, v nedostatek všeho smyslu a typu, v nedostatek vši organizace a naprostý anarchismus.

Česká dekadence svým základním nepochopením podstaty umělecké, svým falešným individualismem, který je tu jen tvůrčí nemohoucnost, nedostatek síly porobující a dobývající si obecnost, tone v něm a také utone.

F. X. Šalda.

Z ruchu literárního.

(Odpověď panu prof. dr. E. Albertovi a panu Eman. ryt. z Čenkova)

Pan profesor E. Albert věnoval v „Politik“ ze dne 14. září celý feuilleton mé studii o Otokaru Březinovi (čl. „Český mystik a symbolista“ v 10. č. Rozhledů). Vytyká mi, že jsem o mladém básníkově, který napsal 30 dekadentních básní, napsal víc slov než jeho knížka čítá, a že jsem jej, mladého autora, který prý teprv počíná a to v cizím směru pracovat, povznesl příliš vysoko, a že tak místo starých frásí, proti nimž bojujeme, přináším fráse nové. Mohu panu prof. Albertovi odpověděti s největší jistotou a klidem a to tím snáze, že zde nejde o nějaké věcné vyvracení jeho náhledů, v tomto případě tedy vypracovaných a soustavných soudů o poesii Březinově, nýbrž o odbytí několika laciných vtipů a pausalních tvrzení — jediných to zbrani, s nimiž pan profesor proti mně vytáhl.

Ale uvažují-li již o faktu samém, že totiž pan prof. Albert okřikl právě *me* a že zaslupuje právě poesii Březinovu, napadá mi všelicos. Je v tom mnoho nápadného a křiklavého. Pan prof. sám vítá na počátku svého článku snahu mladé naší kritiky o serióznější vypracování kritických principů jako potěšitelný obrát naproti nekritičnosti minulých let a jinde mi přímo přičítá za zásluhu, že jsem ve svém článku v „Zeit“ o Svat. Čechovi mluvil střízlivějším tónem, než jest u nás zvykem. Pan prof. spatřuje tedy, a to právem, zlo v jalovém vychvalování, které se po celá minulá desetiletí u nás provádělo a kterému se také říkalo kritika. Pan prof. tyto doby lépe pamatuje a zná než my mladí. Nuže a kde byl v dobách, kdy toto zlo nejvíce kvetlo a kdy bylo nejvíce zapotřebí, aby poléval studenými sprehami příliš horké mozky kritiků? Kde byl, když se o našich předních básnících nemluvalo než s přívlastkem „nesmrtelný“ a „světový“, od největších pražských listů počínaje až do posledních venkovských čtrnácti-

denníků? Kde byl, když se z Vrchlického dělal „učitel lidstva“ a lečjaké prázdné hlavy znetvořovaly jeho obraz nemotorným podkuřováním? Podivno! *Tehdy pan profesor mlčel* A dnes, kdy — jak sám přiznává — stal se ve věci obrat, vrhá se ne na tyto frásisty starého slohu, kteří psali kritiky hymnicky, poněvadž neměli co by řekli věcného a vskutku kritického, nýbrž na mne, právě na mne, jehož kritičnost na jiných místech uznává. Jaká je v tom logika? Vždyť mohl přece tušiti pan profesor, že mám-li dosti smělosti čeliti všeobecnému mínění (což výslovně na mně chválí) a dovedu-li psáti zcela střízlivě o Svat. Čechovi, nemůže tón, jímž píšu o Březinovi stotožňovati s frasovitým tónem starších kritik, neboť tam se psaly hymny právě jen z courtoisie a ohledů na všeobecné mínění. Právě ty okolnosti mé kritické činnosti, o nichž mluvím s uznáním, mohly mně býti praemissami pro čistě logický předpoklad, že když jsem psal o Březinovi vřelým tónem, měl jsem k tomu zajisté vážné příčiny a že jsem to učinil po předběžné a nejsvědomitější rozvaze. Ohražuji se proto proti tomu, aby mou práci, která je seriósně poňknutou studií analyticko-psychologickou, házel do jednoho pytle s lečjakým reklamním hymnickým referátem. Takové se dají zabít několika vtupy, moje práce však ne. *Proti té měl postaviti pan profesor stejný aparát psychologického rozboru a charakteristiky, stejně svědomitě vypracovaný odhad Březinovy básnické individuality, jako byl můj. Tak by byl vystoupil kritik proti kritičovi.* Ale pan prof. Albert vystupuje zde jako někdo, kdo je tak srostlý s jistou literární periodou a jejími veličinami, že nechce viděti přes ně dále a je mu těžko pochopiti, že mezi tím, co se jejich poslání sklání ku konci, vystupují již jejich dědicové, činící nárok na stejné vážné cenění. Překvapuje to u pana prof. Alberta, který přec s takovou benevolencí a tolikerymi eufemismy předvádí před německé obecenstvo leckterou problematickou naší literární veličinu, nedovede-li rozpoznati v „Tajemných dálkách“ nepopíratelně silný, v naší nejmladší generaci bez odporu dnes nejsilnější talent. Autor „Tajemných dálék“ není nějaký nezralý mladíček, jak se panu profesorovi zdá — blíží se již třicetiletému — a tu již má právo, aby při seriósních uměleckých snahách byl seriósně ceněn. Spůsob jímž však o něm pan prof. Albert mluví, je urážlivý (říká mu na př. „ein gewisser Herr Ottokar Březina“.) Nevím, ale vtírá se mi pořád myšlenka, že pan profesor do „Tajemných dálék“ sotva jen tak zběžně nahlédl. Alespoň je nápadné, že nevykročuje nikde z rámce mého článku, necituje, než co já cituji, nepokouší se nijak sám Březinu charakterisovati atd. Anebo tento zvlášť nápadný doklad: moje slova „viz. bás. „Umění“ v „Tajem. dálkách“ překládá: „siehe die Gedichte „Umění“ und „V tajemných dálkách“ (!). Řeknete, že to je nepatrné přepsání, ale je pro to, co tvrdím, charakteristické. Kritik, který by byl jen s trochou dobré vůle knížku Březinovu přečetl, byl by si zapamatoval z ní vždycky aspoň tolik, že tam žádné básně „V tajemných dálkách“ není.

Pan prof. Albert kritizuje tedy jen *mne, kritika, ale nechává stranou básníka*, o němž se jedná. To jest ovšem pohodlné. O celých „Tajemných dálkách“ neřekne sám nic jiného než: „Skrz na skrz dle francouzských vzorů vyjímaje perversnosti, ale se zachováním známého asketicko-mystického tónu“. Pan prof. Albert mi vytýká fráze, ale *tu napsal sám právě největší a nejosudnější*.

„Skrz na skrz dle francouzských vzorů!“ Stačí mi posvítit jen na toto běžné nahozené tvrzení p. prof. Alberta, abych byl zbaven každé další povinnosti se vůči němu široce hájiti. Neboť chce-li mi vytýkati, že básníka „Tajemných dálék“ příliš vysoko cením, *jest sám dříve povinen mi dokázati, že toho cenění nezaslужuje, v přítomném případě tedy, že je jeho poesie „skrz na skrz dle francouzských vzorů“*. A toho pan prof. Albert dokázati nemůže. Prostě proto, že těchto francouzských vzorů *není*, a jestli tu a tam, tedy ne v té míře, aby pan prof. Albert mohl říci „skrz na skrz“. Nemohl mne přece považovati za tak naivního čtenáře, abych si při lektuře „Tajemných dálék“ nenadhodil tuto otázku sám já, který jsem vytkl naprostou odvislost od těchto vzorů veršům Karáskovým a Procházkovým (pan prof. sám opakuje po mně v předmluvě k III oddílu své překladové anthologie, že je u těchto nejmladších poesii oprávněná otázka, je-li to vůbec ještě česká poesie). Mohl býti tedy přesvědčen, že jsem u Březiny tuto námitku také si položil, ale také ji *přemohl*, a to ne jen lehce a bez důvodu. Aspoň ne tak lehce a tak bez důvodů, jak pan prof. Albert vtiskuje „Tajemným dálkám“ pečeť odvislosti od cizích vzorů.

Pravil jsem, že těchto francouzských vzorů u Březiny není. Vyjímám z toho pouze Maeterlincka. Které básně v „Tajemných dálkách“ jsou v jeho způsobu pracovány, to jsem sám již ve své studii konstatoval. Popírám však naprosto, že by tam byli napodobeni jiní francouzští autoři, zvláště v těch číslech, které Březinovu poesii nejlépe charakterisují, na př. „Mrtvá matka“, „Mrtvé mládí“, „Motiv z Beethovena“ atd. *Či zná pan prof. Albert některého francouzského básníka ne snad totožné, ale alespoň příbuzné struktury duchové a nervové, s obrazivostí podobným směrem vyrostlou? Já ho alespoň neznám, a nejzajímavějším jest, že ho nezná — sám autor Tajemných dálék!* Dle vlastní výpovědi četl z dekadentů francouzských jen Baudelairea a Verlainea (Maeterlincka jen v ojedinělých českých prekladech!).

Básníků skutečně v mnohém mu příbuzných, totiž dnešní mladší školy dekadentní, vůbec nezná a při svých osobních a společenských poměrech vůbec ani poznati nemohl. A že by napodobil Baudelairea a Verlainea, tolik se neodvážil přece pan prof. Albert tvrditi, postaví-li jen na okamžik Březinovu duchovní individualitu, jak jsem se jí pokusil vykreslit, vedle těchto dvou Francouzů. Každá hlubší srovnávací analýsa musila by ukázati, jak v mnohém ohledu jim je diametrálně protipoložena. Pan prof. Albert řekne, pravda „vyjímaje perversnosti“, ale netuší, že v tom je vlastně všecko, že tím ani nechťe přiznává Březinovi tu originalitu, kterou mu chce popřít. Neboť imitovati francouzské dekadenty a neimitovati jejich perversi smyslnou to značí postaviti proti nim tak silné jádro vlastní individuality, že se to ostatní, co zve napodobením, vlastně zvrhá na minimum. Proč neodolali napodobení těchto perversností Karásek a Procházka? Právě proto, že nemají toho vnitřního silného jádra, které by proti těmto cizím vlivům nastavili. Imitují perversnosti, protože ony tvoří hlavní rys tohoto cizího směru. Říci však, že někdo imituje Baudelairea a Verlainea „unter Ausschluss von Perversitäten“ jest, jako bychom o někom řekli, že imituje Byrona vyjímaje jeho světobol nebo Huga vyjímaje jeho velký pathos. Apropos Hugo! pan prof. Albert ví dobře, jak mnoho v produkci Vrchlického lze přičísti jeho vlivu. Ale o tom nemluví ve své brožuře o Vrchlickém s tímto odbývacím tónem, tam neříká „skrz na skrz dle francouzských vzorů“, nýbrž tam vlivy Huga, Leconte de Lisle a Carducciho odůvodňuje a hájí, ba dokonce vyzývá k srovnávacím studiím na thema Leconte de Lisle a Vrchlický atd. Tedy dvojí loket! A já si troufám tvrditi i při vši úctě, kterou mám k básnické práci Vrchlického (podotýkám výslovně, že sem jeho jméno vtahuji jen pro vhodnost srovnání), že na jeho první knihy měl Hugo desetkrát větší vliv než všickni francouzští dekadenti na Březinu. A byl by ho pan prof. Albert při jeho debutu také odbyl slovy „ganz und gar nach französischen Mustern“? Mohl bych se dále tázati, jest-li by se dal odbyti Máchův „Máj“ také jen slovy „nach englischen Mustern“ a konečně, kdyby se i jisté cizí vlivy u Březiny připustily, mohl bych položiti otázku, která zní sice trochu paradoxně, ale nedá se jen tak zhola přejíti: *není-li někdy právě příznakem silné originality býti neoriginelním, totiž býti ze sta jiných talentů jediným, který si najde a vybere ve vzdálené zemi příbuznou duši uměleckou přese všechny hranice geografické a národnostní? Není-li to znakem silnější individuality než vjíti doma s vlny, v prostředních a vyčerpaných útvarech?* Není-li — abych se vrátil k uvedenému příkladu — právě v tom síla individuality Máchovy, že dovedl jediný z celého národa kdysi vzdorovati svému literárnímu okolí a zachytiti se o tak dalekého a Cechům tehdy tak cizího genia Byronova?

A právě proto, že jsem si tyto otázky položil a zodpovídal, než jsem řekl své definitivní slovo o Březinovi, mohl jsem dospěti až k rozpoznání jeho silné, vzácné a ve svých hlavních prvcích naskrz samostatné individuality. Moje studie o něm byla výsledkem myšlenkové práce, do níž jsem vložil mnoho vlastní duševní krve a nedám si ji tak zlehka zvrátiti několika feuilletonistickými vtipy. Nebudu na ně odpovídati, poněvadž, jak jsem shora ukázal, nevycházejí z nějakého hotového a promyšleného soudu o básníkovi, o něž zde jde, nýbrž vytrhují násilně z mé studie jednotlivé kusy a ukazují, docela zběžně a povrchně, na zdánlivý jejich rozpor. Nazývá-li pan prof. můj článek „metakritikou“ (tedy něčím nad kritikou, co přesahuje její meze) jsou za to důvody, jimiž proti mně šermuje, *pode* vši kritikou. Neimponují mně ani kroužky učených pánů, které si p. prof. Albert k popravě mého článku sezval a kteří se se svojí profesorské výše útrpně usmívají na ubožáka kritika, který není profesorem ani vysokých ani středních škol a chce mluvit o mozcích, přeplněných vědomostmi (jako by ho dnes neměl přeplněný každý abiturient gymnasia a jako by se nikdy ještě nebylo v literatuře mluveno o moderním mozku, uaveném myšlením a poznatky!) a kteří z toho, že jsem konstatoval v Březinově slovníku náklonnost k výrazům z exaktních věd, vyvozují, jako by činil nárok učeného chemika nebo astronoma! Komický jest údiv nad tím, že k porozumění Březinových obrazů z chemie a fysiky dostačí pouhé vzdělání z měšťanské školy. Ovšem, pokud se týče čtenáře. Aby však fantasmie básníkovy byla obrácena tímto směrem, k tomu je zapotřebí daleko úsilovnějšího zabývání se exaktními vědami. Tu „Bürgerschulbildung“, o němž pan prof. Albert mluví, má přec snad každý z českých básníků a přece jim ani nenapadne obrácti se k takovému obrazům, prostě proto, že pouhá běžná znalost těchto disciplin nestačí sformovati definitivně v tomto směru fantasii. Pan prof. Albert zde se důkladně zmyšlil: Ot. Březina — o tom ho mohu dokonale ujistiti — *jest skutečně hluboce vzdělán na základě exaktních věd*, v tom nebylo moje tvrzení pouhou libovolnou domněnkou. A co se týče mé maličkosti, mohu pana prof., když již se toho také dotýká, ubezpečiti, že vím náhodou o nervech a míše o trochu více než poskytuje měšťanská škola a „lektura“ běžných, populárně vědeckých měsíčníků. Není-li p. prof. informován dostatečně o osobách, s nimiž mu je jednati, neměl by se takovychto stránek ani dotýkati, než-li souditi o nich jen tak zběžně, od oka. Škoda však, že se na měšťanských školách neučí psychologii umění, neboť tu by jistě „Bürgerschulbildung“ v tomto směru dostačila k pochopení mé myšlenky, že život může raniti umělce tím právě nejvíce, že *mu nedá žiti*, že je jednotvárný, bezbarvý. A pak by také snad p. prof. pochopil, proč i mladý básník může cítiti

bolest ze života, ba proč ji cítí právě on nejvíce. Kdyby se byl dříve informoval o *individuálních osudech básníkůvých*, jistě by uznal, kolik je v jeho výsměchu urážlivého, skoro až cynického.

A to mne již také zbavuje povinnosti, abych hájil své i Březinovy stylistické obraty a metafory proti lineálu „zdravého rozumu“, s nímž na ně pan prof. Albert jde. Nebudu přec vysvětlovati, že kritik, který nepíše náhodou jen studený rozbor, nýbrž hledá pro svůj dojem z uměleckého díla také výraz umělecký, smí si přece dovoliti hyperbolického užívání slova „všecko“. Nebudu přec vysvětlovati, že posmívá-li se pan prof. Albert mým slovům, že poesie Březinova obsahuje „essence všeho nejsubtilnějšího a nejvybranějšího“, nesměl by trpěti, aby se na př. říkalo: „*Celá Praha byla na výstavě*“, a neodpovídá-li jeho exaktně-vědeckým představám obraz „uzly žil“, že by zcela důsledně měl protestovati proti tomu, že má láhev hrdlo, stůl nohy nebo nebe že je klenba. Jak je to všecko komické!

A po tom všem mám ještě panu prof. Albertovi dokazovati, že rozpor, jež vidí v mých různých tvrzeních o bohatství Březinových obrazů, leží nanejvýš ve stylisaci, nikoliv však ve věci? A mám se propůjčovati za předmět zábavy páně Albertovu profesorskému kroužku a vysvětlovati jim, jak si přejí, gramatický smysl veršového odstavce, jež jsem sám uvedl ve svém článku jako příklad *komplifikované a nesrozumitelné díkce*? K tomu se necítím nijak povinen, tím méně, že nevím, s kým mám čest. Ostatně onen odstavec není naprosto nesrozumitelný a konfusní, jak pan prof. Albert myslí, a i kdyby byl, nedal by se tím zvrátiti můj soud o umělecké hodnotě celé knihy, neboť právě čísla, v nichž je Březina co nejvíce svůj a která ho nejlépe charakterisují, jsou jasna každému, kdo jen trochu navykl moderní raffinované díkci.

Pan prof. Albert, jak ze všeho patrně, učinil si práci lehkou. Čím vážněji vystupuje nějaká věc, tím pohodlnější úlohu vůči ní má vtíp a karikatura. Všecko na světě, i největší díla umělecká se dají takto znetvořiti, obrátiti v grimassu. U mé studie bylo to tím lehčí, že ona nezůstala studenou analysou, již se vlastně dílo v rukou mrtvé rozpadá jako rozebraný stroj, nýbrž že se pokoušela parafrazovati poesii Březinovu, provésti to, čemu říká Hennequin *esthetická synthese*, totiž „vzkříšiti dílo v jeho působnosti, v jeho účincích, v citových vlnách, které v duši lidské vyvolává“ (*Critique scientifique*), tedy *ne býti „střízlivou“ kritikou* (vím i bez pana prof. Alberta, že studie má takovou není), nýbrž *podáním, odrazem celého mého dojmu*. A podati svůj dojem, to značí dáti vytrysknouti skryté své umělecké síle, která v každém kritickovi v latentním stavu musí odpovídati. Než kdo dospěje k tomu býti kritikem, jest nucen překonati v sobě umělce a ten dríme pak v duši a čeká na zavolání, na dotyk příbuzné duše umělecké z venčí, aby se vzkřísil a vmísil svůj vřelejší a barvitější hlas do střízlivé, mrazivé mluvy kritikovy. Snad proto viděl pan prof. Albert chvalo zpěv na básníka, kde jsem jen odrazil svůj dojem, který jednou byl takový a ne jiný, a který bych byl sfalšoval, kdybych ho byl vyjádřil jinak, střízlivěji, jak by si pan prof. přál. Ostatně ani tu ještě není můj článek nějakou hymnou od začátku až do konce (jaké se na př. u nás pely o francouzských a italských básnicích až i třetího řádu — vzpomínám jen na Vrchlického „*Básnické profily francouzské*“), neplývám panegyrickými přívlastky, neurčuji Březinovi místo v hierarchii našich poetů, nesnižuji v jeho prospěch nikoho druhého (zvláště v tom ohledu může býti pan prof. Albert zcela klidný) — konstatuji pouze, co se nedá popřít: *že básník „Tajemných dálek“ je umělecký charakter vzácné u nás osobitosti a hloubky, jehož psychická stavba je až do poslední nitky organicky sepjata a dá se pod tokem veršů přímo hmatati. To všecko jsem dovodil na základě zcela exaktní psychologické analysy a demonstroval všecko na faktech, totiž na verších samých*. Jestli za nimi pan prof. Albert nenašel (ač hledal-li vůbec) to, co já, není to mojí vinou. Přenechávám proto s úplným klidem rozhodnutí budoucnosti. Ta jednou ukáže, kdo do „*Tajemných dálek*“ lépe viděl, zdali pan prof. Albert či já.

* * *

V „*České Stráži*“ ze dne 7. září objevil se pan Eman. ryt. z Čenkova se „*Zaslánem*“, kterým projevuje veliké rozhořčení nad mou kritikou jeho sbírky „*Rok na samotě*“ v minulém čísle „*Rozhledů*“. To mne ovšem nepřekvapuje. Nemohl jsem přec očekávati, že mi za ni přijde vděčně stisknout ruku. Ale co nutně zaráží, jest odvaha, s níž ještě po tak kritickém dokladu nesamostatnosti, jež jsem ve své kritice uvedl (srovnává je jeho básně „*Chudý dar*“ s podobnými verši Svat. Čecha) a který by jistě přinutil každého autora se seriosní uměleckou snahou, aby skromně mlčel a šel do sebe, že ještě po tom přichází pan ryt. z Čenkova s pósou urážlivého, volaje, že doklad ten je neúplný a že přý moje výtky měly být provázeny větším jich počtem!

Nikoliv, pane rytíři. *Doklad ten stačí úplně*. Nemůžete žádati, abych k vůli vašim veršům podnikal srovnávací studie. Ty toho nezaslужují. Ostatně sám si škodíte, přejete-li si více dokladův, neboť každý z nich by byl jen novým hřebem do rakve Vaší „originality“. Stačilo by mi jen srovnati myšlenky a tón Vašich básní na mrtvou matku s analógickými verši v Nerudových „*Knihách veršů*“, nemluvě již ani o té převážně většině Vašich veršů, u nichž se vzor udati nedá, z té jednoduché příčiny, že tam opakujete a přemíláte myšlenky a nálady,

kteří jsou tak již běžny, že nepatří jednomu básníku, nýbrž že jsou již všeobecným majetkem množství. Kde mám hledati doklad pro nesamostatný ráz na př. „Večerní dumy“, která začíná verši:

„Sníh se věje, věje a mne steskem divným
do pustých kol polí, — srdce bolí“ . . .

To již jsou takové lieux communes, že hledati zde „doklady“ bylo by právě tak těžko, jako hledati původce národních písní, přísloví nebo běžných společenských frází. — Pravíte, že Vás obviňuji ze „zámyslného použití cizích myšlenek, tedy z literární krádeže“. To je jednoduše nepravda. Od výtky umělecké nesamostatnosti a kopírování až k literární krádeži (tedy pojmu, spadajícímu již do trestního zákonníka) jsou veliké distance. Ale kdybych Vám to měl teprv dokazovati a vysvětlovati, že moje kritika neměla v sobě nic osobně urážejícího, byl bych nucen zaprádati kol Vaší knížky široké rozpravy o základních pojmech kritiky, a toho ona nezsluhuje.

Poklad zábavy jmenuje se nová románová (rozumí se, že ilustrovaná) bibliotéka, již počíná vydávati nakladatel Václav Kraus v Táboře. Věc sama by nestála za povšimnutí; co na tom, máme-li o nějakou bibliotéku již více či méně, dnes, kdy není bezmála již pražského nakladatele, který by aspoň jedné takové nevydával. A nedá se také těmto knihovnám upříti, že ve spoustě všelijakého braku přinesou k nám leckteré umělecké cizí dílo. Ale podnik paně Krausův doporučujeme zvláštní pozorností literárních kruhů, neboť ten vystupuje s hesly čistě kramářskými a neostýchá se vyhlášovati ve svém prospektu (mimochodem řečeno, psaném bombastickým slohem okresních básníků) přímo boj vážnému umění. Je prý známo, že žádné „školy“, žádné „revoluční směry literární“ nedovedou přelstiti zkušeného(!) čtenáře a přiměti jej, aby tu kterou knihu „nejmodernějšího“ cejchu třeba, ale nekonečně fádni(!), nečtení počal, ale také při ní až do konce vydržel. — Takto si troufá psáti o moderní literatuře lečjaký ignorant za nějakou mizernou zlatku nakladatelského žoldu! Čtenářstvo prý chce z četby jen potěchu a zábavu. A zábavu, nic než zábavu slihuje poskytovat nová knihovna, jak všechny její dryáčnické reklamní fráse ohlašují. Není prý nijak pošetilo „nabídnouti zápasícímu lidu pohár s novým nápojem, po němž dobře — aspoň na chvíli — zapomene se na drtící znoj bojů nekonečných.“ A první drahocenné kapky, které žízňící a „zápasící“ lid z tohoto poláru bude ssáti, bude Ohnet, „vřele kochaný a zbožňovaný Ohnet“ novým svým románem (který je prý grandiosně provedenou analýsou dnešní společnosti), ten strašlivý Ohnet, ježž Anatole France odbyl zdrcujícím slovem: „hors de la littérature, nepatří do literatury“! A tušíš, český čtenáři, jakou pochoutku ti dále pan V. Kraus chystá? Nic menšího nežli „dojemné romány Vileminy Heimbürgové“. Ptáš se, co to je za jméno? Inu, pisateli prospektu je také podivno, že „z příčin záhadných(!) nebylo z ní dosud do češtiny nic přeloženo“. Ale hned je tak laskav a poučí tě, že to je německá autorka, ježž spisy prý jsou vedle Carlenové a Marlittové přední ozdobou veřejných knihoven (těch pověstných již Leihbibliothek pro německé panny a matky!) Vedle těchto dvou evropských sluncí blednou ovšem skromně jména Dr. J. L. Hrdiny, V. Štecha, F. X. Svobody a Jul. Zeyera, které prospekt uvádí jako spolupracovníky knihovny. Že se setkáme v 1. sešitě také s autografem dopisu, jímž děkuje „kochaný a zbožňovaný“ Ohnet panu nakladateli Krausovi a českému národu za laskavou k němu pozornost, patří již u nás, kteří si můžeme dovolit dva současné překlady Prévostových „Les Demi-vierges“ již k věci. My to můžeme dělat! Mluvili jsme o této věci déle než zsluhuje, ale to jen proto, abychom ukázali, s jakým dryáčnictvím a nafukujícím se blbstvím smí ještě dnes chytari čistě kramářský podnik hejly v českém obecnstvu! Jmenování naší autoři budou, doufáme, rázně asi protestovati proti tomu, aby jejich jména byla s takovým „programem“ stotožňována.